

Pozorování orla křiklavého (*Aquila pomarina*) na Náchodsku

Occurrence of the Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*)
in the district of Náchod

Josef Vrána

549 21 Česká Čermná 172

Úvod

Pozorování orla křiklavého (*Aquila pomarina*) v přírodě východních Čech patří vždy k nevšedním zážitkům. U nás tento druh již nehnízdí a můžeme se s ním setkat jen velmi vzácně v období tahu nebo při potulkách nedospělých či nehnízdících ptáků. Frekvence výskytu v českých zemích je nejvyšší v měsících srpen a září (HUDEC et al. 1977).

Česká republika se nachází mimo pravidelnou tahovou cestu orlů křiklavých hnízdících v jezernaté plošině Meklenburska a Pomořanska. Podzimní tah této populace má přísně jihovýchodní směr a probíhá napříč celým Polskem. Padesátou rovnoběžku ptáci překračují až v prostoru mezi městem Tarnow a hranicí s Ukrajinou. Trasa jarního tahu je prakticky totožná (MEYBURG et al. 1995).

Orel křiklavý se od běžných dravců liší větším rozpětím, „orlí“ siluetou s prknovitými křídly a hlavně charakteristickým držením křídel při kroužení, která klade podobně jako čáp černý do oblouku, což je dobře patrné zejména při čelním pohledu.

Vlastní pozorování

V severní části okresu Náchod sleduji dravé ptáky dvacet let a s orlem křiklavým jsem se zatím setkal pouze ve čtyřech případech.

Dne 07.06.1987 jsme s kolegou V. Kalousem a V. Kurtakem procházeli pole u obce Ruprechtice (NA, kvadrát 5363). Na jižním úbočí Ruprechtického Špičáku (880 m.n.m.) upoutala naší pozornost silueta velkého dravce. Pták vylétl z rozsáhlé paseky, kroužením nabral výšku a pomalu se blížil nad naše stanoviště. Během několika oblouků si nás zvědavě prohlédl a opět se vrátil nad svah Javořích hor, kde v termice pomalu vystoupal a přelétl hřebem na polskou stranu pohoří. Podle tmavého zbarvení těla a svrchních křídelních krovek bez skvrnění jsme dravce určili jako adultní exemplář orla křiklavého. Termín pozorování spadá do období hnízdění, proto jsem následně zkontroloval obě strany horského masivu v katastrech obcí Ruprechtice, Vižňov a Radosna, orla jsem však již nespatriil. Nejbližší hnízdiště se nacházejí v Polsku nad 52°severní šířky, tj. asi 180 km severněji (TOMIALOJC 1990).

Druhé pozorování se mně naskytlo zcela náhodně při plnění pracovních povinností. Dne 24.09.1992 jsem spatřil lovícího orla u obce Malá Čermná u Hronova (NA, 5563). Dravec pomalu plachtíl nad strništěm a s vystrčenou

hlavou směrem dolů pátral po kořisti. Nebyl však při lovu úspěšný. Za krátkou dobu vystoupal velmi vysoko a ztratil se z dohledu.

Dalšího orla křiklavého jsem měl možnost pozorovat 18.04.1997 v Broumovských stěnách u obce Martínkovice (NA, 5463). Pták přilétl nízko nad lesem ke svahu Velké Kupy (708 m.n.m.), kde začal kroužit ve vzdušném proudu a při létání byl neustále atakován kání lesní (*Buteo buteo*). Orel vykroužil asi 200 metrů nad hřeben a rychle se spustil severozápadním směrem do Broumovské kotliny.

Poslední pozorování jsem zaznamenal 14.04.2000 při procházení polského národního parku Stolové hory. Z odlesněné hrany jižního svahu kóty Ptasia gora (851 m.n.m.) jsem spatřil orla, který kroužil v termice společně s čápem černým (*Ciconia nigra*) nad obcí Lewin Klodzki a později nad lázněmi Kudowa Zdrój. Dravec vykroužil do velké výšky a odlétl na českou stranu k obci Žďárky (NA, kvadrát 5563), kde zalétl za hřeben.

Ostatní pozorování

Z faunistických materiálů ornitologů působících na Náchodsku jsem získal ještě dva další zajímavé údaje o výskytu orla křiklavého.

V jižní části okresu byl pozorován 1 ex. mezi obcemi Šestajovice a Jasenná (NA, 5662). Dne 31.05.1991 okolo 10. hod. přelétl nízko nad stromy, kroužením nabral velkou výšku a odlétl SV směrem (HROMÁDKOVI in verb.).

Zcela nový údaj pochází z Broumova. Dne 27.09.2001 okolo 13. hod. 1 adultní ex. kroužil nízko nad polem a obcí Božanov (NA, 5464; KULT in verb.).

Souhrn

Orel křiklavý (*Aquila pomarina*) se na Náchodsku vyskytuje jen zcela výjimečně. Dvě pozorování byla získána v období jarního tahu (18.04.1997, Martínkovice a 14.04.2000, Žďárky) a dvě při podzimním tahu (24.09.1992, Malá Čermná a 27.09.2001, Božanov). Nehnízdící orli byli pozorováni v období hnízdění ve dvou případech (07.06.1987, Ruprechtice a 31.05.1991, Šestajovice). Uvedená pozorování jsou prvními údaji o výskytu druhu v okrese Náchod.

Summary

The Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*) occurs very rarely in the district of Náchod (Eastern Bohemia). The eagles were observed there during the spring migration (18.04.1997, Martínkovice, 14.04.2000, Žďárky), during the autumn migration (24.09.1992, Malá Čermná, 27.09.2001, Božanov) and even during the breeding season (non-breeding individuals - 07.06.1987, Ruprechtice a 31.05.1991, Šestajovice).

Literatura

- HUDEC K. et al., 1977: Fauna ČSSR. Ptáci 2. *Academia, Praha*.
 MEYBURG B.-U., SCHELLER W., MEYBURG CH., 1995: Zug und Überwinterung des Schreiadlers *Aquila pomarina*: Satellitentelemetrische Untersuchungen. *Journal für Ornithologie*, 136: 401-422.
 TOMIALOJC L., 1990: Ptaki Polski – rozmieszczenie a liczebność. *PWN, Warszawa*.